

ЛЕКЦІЯ 1 (19) ЗМІНА СВІТОГЛЯДУ

В другій частині курсу ми розглянемо, як люди змінюють світогляд, як допомогти людині зміни світогляд, перейти з хибного на правильне. Я також дам кілька простих порад, як застосовувати апологетику в благовісті. І ми розглянемо відповіді на найбільш часто подибувані заперечення християнських вірувань.

В першій лекції другої частини я хотів би вести мову про причини зміни світогляду. Ми розглянемо три причини. Мені подобається як глибоко пояснює Тим Келлер, однак вони трапляються і в інших джерелах, в інших роздумах. Отож, хоч я і посилаюсь на його авторство, але це, можливо, більш поширене розуміння. І **перша причина**, що можна навести, чому людина міняє свій світогляд, я думаю, що вона більш поширена – це *інтелектуальна причина*. Що це за інтелектуальна причина. Кожен з нас, щоб прийняти за правду якесь твердження, має погодитися з правдивістю цього твердження. І завжди ми перевіряємо, наскільки передавані нам факти відповідають дійсності. І якщо якесь твердження, що пропонують нам, не узгоджується з об'єктивною реальністю, то, звісно, нам важко погодитися з тим, що ці факти правдиві. Можливо ви пам'ятаєте вчорашній день не дуже докладно, але якщо я буду стверджувати, що вчора на дворі лив дощ, а ви пам'ятаєте, що дощ не лив, то вам буде доволі складно прийняти мою історію й мої твердження за правду. Бо факт не відповідав правдивій реальності. І часто людина, коли роздумує над якоюсь історією – ми говорили про те, що Євангелія – це історії про Ісуса Христа, це історії про Бога, як Творця, як Законодавця, це історія про людину, як Боже твориво, яка не послухала Закону свого Творця, і Законодавець повинен був її справедливо покарати або вимушений був її покарати, бо порушується порядок і законність Його творення. Але ця історія не закінчується. Євангелія, і в цьому її сутність нової вістки, доброї новини, що Сам Бог, Законодавець, Творець узяв на Себе кару за злочини людини. Але це певна історія. І слід визнати за історичний факт прихід Божого Сина Ісуса Христа у світ. Це не просто легенда, це не просто красива історія – це справжня історична подія. І слід визнати це за правду цей історичний факт, слід визнати за правду Його науку, слід зрозуміти, чому Він навчав, до чого Він закликав. А Ісус Христос говорив, в принципі всю Його проповідь можна звести, як Він казав на початку Свого служіння – «Покайтеся, бо наблизилося Царство Боже! Віруйте в Євангеліє!» Потрібно вірити, треба покаятися. І слід визнати за історичний факт Його воскресіння. Певно, я скажу, що щоб дотримуватись християнського світогляду, треба вірити в правдивість деяких тверджень. І ось коли ви погоджуєтесь із фактами, тоді ви можете пройти шляхом увірування. Але коли ви перебуваєте у певному світогляді, і в вас виникає, можливо, сумніви щодо правдивості деяких подій, тверджень чи фактів, і тоді ви стаєте на шлях сумнівів. Тож для того, щоб змінити світогляд, часто людині

важливо показати факти з життя, які його світогляд не може пояснити, але які інший світогляд доволі правильно пояснює, як, наприклад, коли все буквально складається ніби картинка з пазлів – кожен пазл знаходить своє місце. І тому інтелектуальна причина дуже важлива. І Бог християнського теїзму, один Єдиний Бог не закликає до того, щоб зробити такий сліпий стрибок у темряву. Бог саме і закликає, мені дуже подобається, як каже пророк Ісаї; Бог закликає людину: «Прийдіть і будемо правуватися», буквально – будемо розмірковувати, подивімося на факти. І тобі потрібно зважити, наскільки ти приймаєш або відкидаєш якийсь із фактів в християнській історії. Але справді, зі щирими Бог чинить щиро. Тут треба мати сміливість і щирість десь неупереджено, не розглядаючи крізь призму свого світогляду, крізь догми, в які ти був індоктринований, а подивитися на ці факти неупереджено, як ніби ці факти не свідчили б на користь не твого світогляду. Інтелектуальна причина тоді приходить у наше життя, коли ми починаємо бачити факти, що не вписуються в мій світогляд, і ці факти свідчать на користь іншого світогляду, тоді їх легше пояснити. Науковий метод має на увазі поєднання досвіду і теорії, коли ми висуваємо якусь теорію. І так само процес увірування нічим не відрізняється – треба побачити факт, який неспростовний, який ми визнаємо за правду. І тепер треба запропонувати якусь теорію, що пояснила б цей факт. Тобто, потрібно погодитися з якимись логічними висновками на підставі цього факту. Ми у першій частині вели мову про існування всесвіту. Якщо щось існує, то є не так вже багато причин для існування чогось, зокрема всесвіту чи мене. І я намагався продемонструвати фактами твердження, що якщо щось існує, отже існує Бог, що це правда. Це справді дивний шлях роздумів. Але з цим на початку слід погодитися, що щоб поміняти свій світогляд, треба погодитися з цим шляхом логічних міркувань і висновків. Це причина інтелектуальна.

Друга причина – можна назвати її як **особиста причина**, чому люди змінюють світогляд. Ми просто через свої особисті переймання. Під час обставини життя впливають на те, що ми починаємо пошук відповідей на питання, які раптом задаємо самим собі чи близьким для нас людям. Бо до того як я жив, ми бачимо, що воно так не працює – чи моє життя, чи життя моїх друзів, знайомих, які живуть так само як живу я – приводить до абсолютного глухого кута. Або переживши на власному досвіді непереконливість моєї дороги життя, або бачачи приклади інших, і не бажаючи повторити їхній шлях, я запитую себе: «А як же ж далі жити?» І люди запитують: «А в чому ж тоді сенс життя?» Іншими словами вони шукають правильний світогляд як правильно жити: «Як же мені чинити» або глибше подивитись: «У що мені вірити? Що мені приймати за правду, щоб чинити так, щоб уникнути сумної долі чи повторити долю тих, чиє життя не подобається, або частина життя, або я хотів би повторити таке життя» Ми, часом, навіть християни,

чуємо від знайомих: «У вас все чудово. І сім'ї у вас гарні, і діти доглянути, і кохаєте одне одного, і в домі у вас достаток. Але ось єдиний у вас недолік – ви вірите в Бога». Вони не розуміють, що це і є та причина, що ваше життя має цю повноту, бо ви дотримуетесь правдивого світогляду, правильного погляду на життя, і ви живете згідно з цим правильним світоглядом. І Біблія каже про це, що Бог посилає обставини життя; Він веде дорогою, якою людина має йти; Він посилає особисті обставини, повороти в житті. І буває, що Бог може в житті струснути людину на землю, і вона раптом розуміє, що потрапила до глухого кута. І є чимало свідчень, коли люди, опинившись у такій безвиході, починають розуміти, що жити так неможливо. І ось ця особиста причина, коли, здавалося б, все гаразд, мене влаштовує мій погляд на світ, і раптом життя моє руйнується, моє особисте життя тріщить по швах, і мені варто шукати щось далі. І ось така картина приводить до зміни світогляду. Буквально, люди змінюються. Але тут також варто відзначити, що часто одні й ті ж обставини вимушують людей чинити цілком по-різному. Одна людина наближується до Бога, інша людина озлоблюється, одна людина стає м'якшою, друга, як каже Біблія, стає твердошиєю людиною: впертою, твердою, озлобленою. І тут, справді, ми як благовісники, що використовують апологетику, можемо дати лише інтелектуальні причини, оці пояснення, можливо, як можна правильно жити, як правильно дивитися на світ. Але чи прийме це людина чи ні, під час від нас не залежить. Це питання його серця. І тому Бог часто в Біблії закликає упокорити свої серця, засмутитись. Але це тільки робота Святого Духа. Ми розуміємо, що апологет не зможе змінити серце людини.

І третя причина, хоч вона і стоїть третьою, але вона так само важлива – це соціальна причина. І тут наше оточення сильно впливає на наші погляди. В Біблії є такий сильний вислів, що *«погане товариство псує добрі звичаї»*, тобто, людина – істота соціальна, вона не існує у вакуумі, вона завжди впливає на близьких, ті в свою чергу ще більше впливають на нього. І є така проста істина, що ми намагаємось підлаштувати свій світогляд під світогляд групи, якій ми належимо, чи хотіли б належати. Доволі часто люди, переїхавши на нове місце проживання, можливо до іншої країни, в іншу культуру, намагались затриматись в чомусь минулому, але повернувшись через рік вже до своєї культури, вони помітили, що вони змінилися: змінилися їхні погляди на життя, можна почути такий вислів. Ось я багато подорожував і мої погляди на життя змінилися. Це говорить про те, що з ким ми спілкуємось, заповнюємо час, вони впливають на нашу свідомість, сприйняття світу. І тут доречно сказати, що якщо ми хочемо вписатися в це товариство, щоб воно прийняло нас за свого, то справді, ми часто починаємо сприймати їхні порядки як ідеальні, вони нам подобаються, і погляди на життя. Ми починаємо передивлятися свої погляди – щось викреслюємо, щось додаємо. І це

природній процес, коли людина, вливаючись у якийсь соціум, змінює свій світогляд. І до соціальних причин зміни світогляду, можна зарахувати також і освіту. Виховання в певному середовищі індоктринує людину в певний світогляд. Але зауважте, що тут слід просто розуміти, що кожна система освіти справді індоктринує. В моєму віці, коли я навчався у школі, був агресивний атеїстичний світогляд, який насаджувався кожному учневі. Нині, можливо, десь по іншому, більше гуманістичний світогляд нав'язується. Але по-суті, будь яка система освіти ставить перед собою мету не тільки навчити читати чи писати, але в якийсь спосіб вкласти в розум ті ідеї, що в даний момент у суспільстві вважається для нього корисними. Тому соціальна причина дуже потужна, і часом ми знаємо, що діти, поїхавши від батьків, і, вступивши до якогось вишу, часто змінюють свій світогляд, вони змінюють свою віру, можливо через те, що на них впливають ровесники, а часто тому, що освіта, що вони здобувають, оті інтелектуальні логічні висновки, які їм пропонують, схиляють їх передивитись їхній світогляд, десь його змінити його і дивитися іншим поглядом на життя.

В даному випадку я хотів би сказати, що дуже важливо не боятися сумнівів. Звісно, що апологетика є відповідь на питання: «Чому я вірю в те, у що я вірю?» Але я хотів би сказати, що я дотримуюся ваших християнських поглядів, не бійтеся запитувати «Чому я вірю в те, в що я вірю?» Я переконаний, що правда не боїться запитань. Я абсолютно в цьому переконаний, що правда має відповіді на всі запитання. І я хотів би порадити вам завжди шукати правду, завжди задавати відповіді, шукати на них відповіді. І якщо ви шукаєте. То я хотів би дати вам кілька порад. По-перше, сумніватися – це нормально. Абсолютно нормально сумніватися. Всі мають сумніви. Не лякайтеся їх. Колись один із відомих християнських учених сказав наступне: «Я бачу дуже багато, щоб заперечувати, і дуже мало, щоб бути впевненим». І я ось в такому стані, коли мені і самого себе шкода, і мене, можливо, хтось потішив у такому стані. Ось ми бачимо дуже багато, щоб заперечувати, але часом дуже мало, щоб прийти до якоїсь переконливості в чомусь. Тому я порадив би, що коли у вас сумніви якісь, працюйте в цьому напрямі, шукайте відповіді. Я б сказав так – запитуйте: «А чому це не так? чи «Чому це бентежить мене?» Запитуйте людей, які, можливо, пройшли цим шляхом і вони готові запропонувати вам відповіді. І далі у рамках нашого питання намагатимемося відповісти на такі, можливо, найголовніші питання християнства, що були задані, щоб поставити під сумнів твердження християнства. Ми побачимо, що якраз християнський теїзм може витримувати будь яку критику, найкраще за всіх християнський світогляд відповідає на всі питання, і питання такі, часом, які на перший погляд можуть збивати з пантелику. Коли ми бачимо біблійну відповідь, відповідь, що виходить з логічних висновків християнського світогляду, тоді ми раптом дивуємося, що це

найпростіша, найглибша і, справді, правдива відповідь, і ми не потребуємо подальшого пошуку. Я б порадив ніколи не відмахуватися від сумнівів. Буває часом люди бояться запитати, думаючи, що вони можуть здатися не духовними, або можуть бути покарані, чи над ними сміятимуться. Я б радив завжди витаскувати свої сумніви на зовні й оцінювати їх. Якщо ви не дасте ради своїм сумнівам зараз і сьогодні, то можуть прийти моменти, коли ви будете відчувати. Це не та сфера, на яку можна покладатись, але ви будете відчувати, що Бог далекий від вас. Бувають моменти випробувань, як наприклад, в житті Йосипа, коли він опинився проданим в рабство своїми братами. Думаю, що в нього було безліч запитань: «Чому так сталося?» Можливо, у вашому житті буде особиста трагедія, якась утрата, можливо, просто в якийсь момент Бог дозволить пройти вам долиною смертної темряви. І ось вам буде здаватися, що Бог далекий від вас, ось тоді вам потрібно буде триматися переконання. Як свого часу Ісус Христос запитав Своїх учнів: «Чи не хочете й ви піти від Мене», коли сімдесят учнів покинули Ісуса Христа. Зверніть увагу, що Він не намагався умовити їх залишитися. Він їх запитав: «Можливо, і ви хочете піти?» Тоді Петро каже: «А куди нам іти? Адже ти маєш слова вічного життя». Тобто, ти маєш якраз слова, дії, Ти навчаєш як жити біблійним життям. Нам немає куди йти. І часом, коли ми становимося самотніми, слідування за Христом – можливо наші друзі залишають Христа, можливо ми розчаруємося в інших християнах, людях, а може це особиста трагедія якась, нам здається, що Бог далекий від нас – ось тоді нам слід триматися переконаності, оцих логічних, розумних, інтелектуальних істин, коли ми розуміємо, що нам нікуди далі йти. Можливо я зараз не бачу Бога чи в мене немає відповіді на цю проблему в моєму житті чи трагедію мого життя – мені нікуди більше йти. Інші світогляди, інші вірування навіть і поряд не стоять. Вони ще менше дають розумних відповідей.